

granadí *párchelle/bérchele* se li va acudir a Simonet (Glos. Moz., p. 422) de relacionar-lo amb el cat. *porxo* PORTICUS, idea del tot impossible, ja en l'aspecte fonètic, car així com -TICUS esdevé normalment -xe/-xo en català, una tal evolució de -T'C- és inconcebible en mossàrab, i contrària al seu sistema fonètic: és comprensible l'esparriment de Simonet, perquè no tenia notícia del cat. *perxe*, i es veu que tampoc de l'andalús *perchel*.

Amb l'intent de salvar algun poc de la idea de Simonet, i guiant-me per un altre topònim *Berchul(es)*, jo mateix vaig proposar el 1959 (en l'article reproduït en *Top. Hesp.* I, 41-43) partir d'un *PORTICULUS 'portet, petit port', com el que ha donat *El Portichuelo* (llogaret del Alosno, Huelva), *El Perchuelo* (llogaret d'Argamasilla de Alba, prov. Ciudad Real) i els molts *Portitxol* de les costes de llengua nostra (sobretot P. Val. i les Illes), que tanmateix no són derivats de PORTICUS (PORTA) sinó de PORTUS 'port'. D'aquí resta versemblant fer venir *Berchul* [1492 i S. XVI; avui *Los Bérchules*], poble que es troba en la gran i vella carretera d'Almeria a les Alpujarras, i al peu mateix del port per on passa de la Vall d'Ugíjar (Río Grande) a la del riu Guadalfeo: l'evolució fonètica de PORTICULUS per dissimilació a un mossàrab *Berchül* (i després reculant l'accent com en *bérchelle*) no oferia dificultat aquí ni en *Perchuelo*.

Però després he vist clar que aquest nom únic no ens ha de desorientar quant a l'origen del mossàrab andalús *perchél, bérchelle*, de sentit ben diferent, i en el qual el canvi de *o* en *e*, ni en la vocal tònica ni en la pretònica, no tindria justificació, com sigui que en mossàrab no podem esperar la diftongació de -OLU en -uél i la reducció a -él, com pressuposava aleshores. I menys encara podríem defensar la idea que el català *perxe* s'hagués extret d'un *perxol postulat ben arbitràriament.

En canvi, partint d'una base *PAR(RI)CE, i tractant-se d'un mossarabisme més o menys arabitzat, el pas de -CE a -xe, i el de *ár* a *ér*, ja són d'esperar (d'altra banda veiem el timbre A conservat en les formes granadines *párchelle* i *baráchil*).

El caràcter bàsicament mossàrab de *perxe*, i del mot andalús, es reforça encara amb altres noms hispànics que han conservat l'article àrab aglutinat. És sabut que Alfons el Bataller va concedir en feu la ciutat de Saragossa (altres diuen que només la hi havia promesa) a un *Conde de Alperche*, personatge guerrer que l'ajudava a conquerir la ciutat; 7 altres diuen *comte d'Alperches*, 8 uns el creuen portuguès (d'Algarve o Estremadura) altres en dubten i ignoren; hi ha un murcià o manchego *alperchón*, que després assimila la pretònica (per l'harmonia vocàlica, tret conegut de la fonètica mossàrab), convertint-se en *alporchón*, avui encara usual a l'Horta de Múrcia com «edifici donde se subastan las aguas de una acequia» (GaSoriano).

Famosa en la Reconquesta d'aquella zona la batalla de *Los Alporchones*: és un fet, però, que el castellà catalanitzant Martínez de Toledo posa *alperchón* en el seu *Corbacho* de 1436 (BRAE IX, 521), 9 usant-lo a ma-

nera d'insult (com si diguéssim 'munt de trastos vells', fr. *bric-à-brac*; cast. *chambón*, port. *chambas*, termes injuriosos, al costat de CHAM(B)ARILES 'trastos vells' i CHAMBA, DECH). No hi ha inconvenient a ajornar els detalls: és clar que en tot això hi ha altres tantes concrecions del mossàrab *perxe* aplicat a edificis petits o rústics o dolents.

Detallem ara la informació relativa al cat. *perxe*. En el Nord del P. Val. el trobem a cada pas: vaig anotar-lo a La Jana, Traiguera, Xert, Cervera, Vallibona, Portell, Ares, Sant Mateu, Les Coves de V., La Serra d'En Galc. (tres o quatre), Vilafranca (almenys dos), Benassal, Culla (tres), i alguns més per Alcalatén i per la part SO. de la PnaCast., en què ja m'anava cansant de pendre'n nota; pronúncia *pérce* pertot (*pérçi* a Vallibona, Portell, tots dos a Vfr.); a Canet lo Roig en plural *pérçens* (no repetit enlloc més).

Els significats, renunciant a reproduir detalls i abreujant les anotacions, són: a) 'anex d'una masia més o menys lluny del poble': Serra d'En Galceran, Xert (aquí, al mas de l'Espera, és un *retiro agarrat* a la porta de fora, usat per refugiar-se en les soledats d'aquelles apartades moles); b) petit edifici rústic isolat: Vilafranca, Culla (aquí com a apel·latiu: «dalt a Les Escaltes hi ha un *perxe* que --- —? —és un cobert amb un arc»); c) *Lo Pérçe* nom propi d'una partida rural: Serra d'En G., a Portell *El Perçás*; d) nom d'un carrer dins el poble, o d'un indret de cert carrer: La Jana, Traiguera, Cervera, Ares, Les Coves, Serra d'En B.; e) carrer cobert: Xert, Canet, Cervera; f) balcó d'una casa: Portell, Vilafranca; g) porxada (d'una plaça etc.): Sant Mateu, Benassal, Culla, Vallibona i potser Canet, 1961. A part d'això, hi ha *perxet*, que detallaré després.

En el Princ. i Marques d'Aragó és cosa sobretot del SO., si bé per la franja més occidental l'àrea s'allargassa, més esclarissada, fins als Pirineus. També en el Princ. apareixen algunes de les variants secundàries: el plural en -ens es deu usar a Gandesa (Amades, *Excursions* III, 157, en dedueix grosserament un inexistent sing. «*perxan*: arc»); *pérçi* Granja d'Escarp, Juncosa d. l. Garr., Os de Bal., Talarn, Borén; un *pérços* (pl.) o *pérço*, en -o, a Verdú i a Maldà, que no conec d'enlloc més; i el derivat *perçà* (< -ada) en el Mataranya (a Bellmunt de Mesquí, a la ratlla ja del P. Val.), 1955).

Per ordre geogràfic de Sud a Nord, les localitats on en tinc dades, són Bellmunt de Mesquí, Pena-roja, Mont-roig de T., Fórnols, Gandesa, La Palma, La Granja d'Escarp, Juncosa, Borges Blanques, Maldà, Verdú, Alfés, Belcaire, Linyola, Os de Bal., Ager, Talarn, Borén i Isavarre. Griera (*l. c.*) hi afegeix Agramunt, però no ens en podem fiar, per la barreja que fa amb *porxo*; i cita la frase «entre tots, la palla al *perxe*: quan diverses persones en un afer hi donen solució», que atribueix a Guissona (junt amb una definició de la cosa), però el corresponsal de l'IEC a Guissona era el notari Ramon Faus, erudit molt diligent que recollia informació una mica per tot l'Urgell, i molta per tot aquell angle de la comarca. *AlcM* hi afe-